

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.angp-hb.co.za

info@angp.co.za

Ntima Wanga Munu

AU

CHILOLO CHA MUNTIMA KWA VINU VYA MWISUNGU

(Malove Lahaulwa Kwa Midimu Kumi)

Kitabu achi chijoko, kwa mwanda ntandi chiandikwi chilambo cha Ufaransa mwaka 1732. Chiniuyilwa kuandikwa kavili mahali pa utume kwa chilambo cha Afrika na Nkuchunga J.R. Gschwend mwaka 1929. Na muyo nkutafsiliwa na nkuandikwa vinji vya lugha ja matawa lapowola 300 pachilambopa na "All Nations Gospel Publishers" na ivechi nkupelekeja utume vilambo 127 mpaka vino. Vanu va matawa lohe na dini jammalele vanahauliwa vitukutuku vya mana vya mwisungu na vive kulehu namene na kumala kwa jing'ano ja vanu. Uchocho vana hunukuliwa malove langa Nnungu latuhaulidi tuvanu kwa kulatongola kwanga nnabi Ezekiel miaka 586 akanamba Kristo kuchi: "Nangu ndembe mwing'a ntima wa hambi; Na nangu ndembe ngutaye Isungu ya hambi nkati mwenu... Na mwenu nembekuva vanu vangu na nangu ni pandembekuva Nnungu wenu." (Ezekiel 36:26-28).

COPYRIGHT

ISBN 1 - 919852 - 02 - 6

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. BOX 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(A Gospel Literature Mission financed by donations)

(Reg. No. 1961/001798/08)

NTIMA WANGA MUNU

WAA INYUMBA YANGA NNUNGU AU CHIVANDA CHANGA NANNDENGA ?

(1 Yohana 3:4-10)

Pausoma kitabu achi chonde, umale kuva chilolo cha mwisungu chuwesa kusoma nkulilola. Kama wako ukave nkristo au wako nkristo wa kulilambililachi au wa nkristo unamite lakini uwuyila nnyuma, unalyona chi chuve muntima kama Nnungu chakwona; Nnungu akapendelela, alola chi muntima bila kulo kumeho au langi ya nnimbende. (1 Samweli 16:7). Nnungu atulolachi chilembelewa.

Nanndenga ni wawa wa valavanya vovohe na nkulu wa lupi na Nnungu wa chilambochi. Analipindula nkuva mwichi malaika wa kung'anyima lakini nang'e akave necho kama vanu vanji chivalandanya. Anevo vampapata bila kumala inavachimanga pavalangujwa ibada yanga Nanndenga chiiva; Iva mwichi nnyambu, yaani ikava ya kulikutila muntima ili kuleka mwelehu kutenda masambi. Kama chiinavele chinyakala na uchocho masiku lano vanipwawa vaabudu kwa kulavanya vatenda jikasi ja kulambila na kulipindiku pachi vavi mwichi vaabudu vanga Kristo. Aneyo ake ajabu maana Nanndenga mwene analipindula panji nkuva mwichi malaika wa kung'anyima. (2 Wakor. 11:13,14). Nanndenga atumbulanga meho la vanu na kuwalala jing'ano jao ili vanamale mahaba langa Nnungu wala Utukufu na enzi yake na uchocho vanapati unamia kwanga Yesu Kristo. (2 Wakor. 4:4). Vanu anevo vakamala kuchi vave nnuvilo lukulumene uvatukutula kuyahika kwa maduva la mmalele kujehennamu. "Muyo mwanga Nnungu vajuki mahoka vahwile kwa kutawaliwa nawi Nnungu wa pachilambo pa." (Waefeso 2:1,2). "Kwa chabaha achi mwana Nnungu aike palengele ili ahalibangi jikasi janga Nanndenga." (1 Yohana 3:8). Bahi tendanga langa Nnungu. Nnyite Nanndenga. Nnyengelekele Nnungu nawi nang'e anannyengelekela. (Yakobo 4:7,8).

Pausoma kitabu achi chijoko na kulola midimu ivelemu, chonde lilolehe namene muntima na kulitahataha saana ili umale hali

yake chivele, ukawona unihakalanga kwa masambi unapihe wala unakane bali yanguka ulikutile. Lilove lyanga Nnungu lituhauli uvila; "Tukahau kuchi tukave na masambi tulilambila tuvene wala kweli tukavenayo, lakini tukalikutilla masambi letu nang'e aniaminika na anatusamehi masambi letu na kutusau la kuhaka lammalele. Tukahau kuchi tukave na masambi tuntenda nang'e nkulavanya wala lilove lyake tukavenalyo." (1 Yohana 1:1-10). "Damu yanga Yesu Kristo mwanawe inatusaulanga masambi lolohe."

Dachi wako akutalalii Nnungu au Nanndenga? Ntumwa wa masambi au mtumishi wanga Nnungu? Ikava masambi latalalila umi wako unapihe bali nkutile Nnungu akwing'i uhulu kwanga Yesu Kristo aidi pachilambo pa, ili avatapule vave mmasambi avahunuku meho vakaola na avause ava vaike palupi painyumba ya kuhungwa na lupi lupalang'ane pameho pao. Aidile ili atuvike pakulanga pake pakupikula. Yesu aidi kutwing'u hulu wa kuuka mjimongo janga Nanndenga na kulembe kwa uhakwa kwa mmili wetu. Kwanga Yesu tunanama kwa kuuka mjimongo ja masambi letu. Dachi wako unaimila muyo mwanga Nnungu asawike alola na kumala vyupihite na kila chukumbukila? Ukahulula kulipiha pachinu popohe, wala ukawesa kupiha lutendanga pameho panga Nnungu. Aviki likutu palembelewa anapilikane? Aliumbi liso analole? (Zaburi 94:9).

"Kwa maana meho langa Nnungu lanatukuta tukuta pachilambo popohe walilanguja jimongo kwa kuvachunga vanango vakamilike mmitima vahwena kwa vele." (2 Nyakati 16:9).

"Kwani meho lake lave ndila ya vanu, anavona chivahwena ndila mwao. Nanga padimbile na pave lupi weka pavahulula kulipiha vatenda lahakele." (Ayubu 34:21,22).

"Lakini Yesu nanga panalihawile chavona vanang'o, kwa sababu anivamalanga vammalele." (Yohana 2:24).

"Anijaliwa uvantapwi mmasambi na kulahimbila makosa lake. Anijaliwa Nnungu akammalangila kuva aniyahika nang'e akave na chihundu mwisungu." (Zaburi 32:1,2).

1. NTIMA WA MASAMBI

Chilwelevele na Kuhunda kwa Midimu MDIMU NTANDI

Mdimwau ulanguja ntima wanga munu nnume au mmahe akanamba kunama. Munuyu Bibilia au ilove lyanga Nnungu limmona aikala na masambi kwa kutawaliwa na vikave mana vya pachilambo pa, na kwa tama ja kulembechi namene vya pammili kuliko vya mwisungu. Mdimwau ni chilolo cha kweli cha ntima wake kama Nnungu chawona. Meho lake lanahuvi lave vakavaka lalanguja kukelewa kwake kama Mithali 23:29-33 chiihaila: “Nnani yoo anyokonya? Nnani yoo akuti ng’uto? Nnani yoo alembe ing’ondo? Nnani yoo alapa? Nnani yoo ave na vilonda vikave na lyongo? Nnani yoo alola meho kunduvaa? Ni ava vaikala namene pawala; vataha likandu livachanganyije. Nnalole wala chukunduvele; pavataya nchinumba langi yake inatwaliya; pausulupuka unaveta; kuuhilila unaluma mwichi nnyongo; unapetela mwichi lipatela; mmeho mwao vanalona mayeni na ntima wako unahumia la kuyahika.”

Pahi muti wa mdimwau wa ntima wanga munu unawesa kulola vanyama va kila sampuli valanguja masambi muntima mwanga munu. Anemo muntima njo chipala chakuhimanila na kuvelekanila masambi letu. Nnungu anituhaila kwa pakanya panga Yeremia, kuchi: “Ntima unalavanya kuliko vinu vya mmalele, uve na chilwele cha kuhwa nnani ahulu kuumala?” (Yeremia 17:9).

Mweni Yesu anihaila pankutano, kuchi: “Kwani mmitima mwa vanu muhuma jing’ano jibaya, ushalati, kwiva, kuwalala, magoni, tamaja uhakwa, ukolofi, kulambilila, ujeuli, nongwa, kutukana, kulyona na upyoto. Ane lammalele lakandike, laholoka nkati, na ni lantaya munu halamu.” (Marko 7:21-23).

1. TAUSI – Kukatapala kwanga tausi kunampikula kila munu. Aneyo ave muntima mwanga munu, aimilila masambi la kulyona. Inondwa ya kulyamba; malaika nkulu anayakwi nulu kwanga Nnungu, nkumpokonyola chachilinowela kwa sababu ya kulyona; na tangu anepo ajuki haduwi wanga Nnungu – Nanndenga. (Isaya 14:9-17; Ezekiel 28:12-17).

Kulyona kulilanguja kwa jindila johe jihwena kujehennam. Vanu vanji vanalyona kwa sababu ya utajili, kuimilila kwao kwa elimu na kulitenda vakukatapala kwa kuwala jinguo ja sifa na kulipodola kwa jindila johe, kwa kuwala heleni, bangili, vipuli, ulindu wa kumeja na kulaju lindu kwa mitela vavi vasungu, hata kama Nnungu avaumbi chivele, chiihau Isaya 3:16-24. Vanji vanalyona kwa sababu ya vasee vao, litawa, mila, sifa n.k. "Nnungu akavatamwa valyona lakina anaveng'a vaolovela neema." (1 Petro 5:5). "Kumwabudu Nnungu ni kuchimwanga masambi, kinyumi, kulyona na indi ihekele; Na kanya ya kutahuka, Nnungu inanchimanga uchocho." (Mithali 8:13). "Kulyona kunalongolela kuyahika na isungu ya kunama inalongolela kulikutila." (Mithali 16:18).

2. UNG'AVANGA – alanguja mmili chulembela ujeuli na umalaya. Masambi la kukwelanu hakwa laniselebuka mahiku lano la kuhila, hata kuhimanya malove latongwele Yesu miaka 2000 ipitile kuchi mahiku la kuhila lanava mwichi mahiku la Kusodoma na Gomora. Ikave weka, kukwelana kwa uhakwa kunakamulwa namene kwa valume na vamahe valopokela mmayumba la dini kunaabudu na kupwechele mila ja ibada na kuvapamo; lakini mihambu ayo ivahundwa ihwena mmitima kwa kulavanya, kwa sababu vakahulula kuleka masambi au matendo la pammili la kulivini jing'ole na kulembe jindumba, hilisi, kulewa, ujeuli, ushalati, kuvayuwi vahwile na lanji lakuhakala la kila sampuli lanchimanga namene Nnungu. Kama uve nnikundi ali Nnungu anakutaha akunamie. Mamilioni la vijana vachagula kulembela kwa pammili pao na tabia jihekelenge jivajona mmideo, n'jing'ole na mmilabu, mmitima mwao uvalihangalaja nkumahanika na kulisumbula masiku hadi masiku. Nkulikamia Yusufu (Mwanzo 39) na vammalele vannondo Nkunamia vakalembela necho. Mpagani nsele wa Vazulu anikulupila kuchi palembe kuhwa pachilambopa aneko ahera anapata inyumba isuli na vakongwe sabini na mbili vakukatapala. Kwa malove ala aniwesa kuhunda vanu vohe na aimi imi muha watulaumu na kutuyoha hwepa kuchi tunava ni ng'anya pa kiyama, eti kwa sababu tupapatana na Injili ive kulehu na chahunda nang'e. Nnungu atuhaulila tunang'ane na malaya, aneyo tunnyapuke.

"Ntukute malaya, kila sambi yatenda munu ive pandapa mmili wake, ila atenda umalaya atendela mmili wake mwene. Au nkamala ndulu, kuchi mmili wenu ni inyumba yanga Isungu Kusauka wampe Nnungu ave nkati mwenu? Wala mmanganya nkavele mali yenu mmene." (1 Wakor. 6:18,19). "Kama munu ahalibanga nyumba yanga Nnungu, Nnungu anannyalibanga neyo, maana inyumba yanga Nnungu yakusauka." (1 Wakor. 3:17).

3. INGULUVE – ilanguja masambi la kutunduka na uhakwa. Nnyamayu anatunduka namene, aneyu aundangilachi kila chachona. Na uchocho ntima wa masambi ulembechi chochohe kwa matendo, picha na malove. Mmili unaumbwije ili uvi nyumba yanga mweni Nnungu kwa kummumbaja kwa ibada na sifa kwa ajili ya kuumba chilambo na vinu vya mmalele; Ive dachi kukumbija wala ukandihā jing'ano ja kummala Nnungu; Ive dachi kumija vidonji vya kuvenga vilemaja vitietie vya kuntumikili Nnungu; Ive dachi kutendwa chilongo cha bangi na tumbaku na kuhumia lyohi mwichi muntutu? Tama ja masambi ala jinakamula namene mmitima na kuvatenda vanu kutundukila bila kuhi nyota yake au kulyu hakwa na kupinduka bila kulimala. Ni kwa jimongo janga Nnungu jive kwanga Yesu Kristo bahi, anevo amaskini vatabika vanawesa kupatu hulu wa kuuka muutumwa mwa mtwawao Nanndenga. Vanu aneva pavaingila nnyumba ya ibada wala vakauta sigala, vakakumbi wala, vakatukana, vakatongosa na wala vakaika pamo na vamahe; Lakini pavahuma mwanda kukutenda masambi na kututumia liumba lya kunung'a mummili mwao munaumbwije ili ivi nyumba yanga Nnungu "Chilembelewa nimala?" Ntume Paulo anihaula "Nkamala kuva mwenu njo inyumba yanga Nnungu na Isungu Kusauka wanga Nnungu autemi nkati mwenu." (1 Wakor. 3:16,17; 6:18,19).

Munu wakatunduka kunanchimanga kunama, wala akasamini kummona Nnungu ammumbile. Tunalya ili tulame, tukalama ili tuundangile. Indala inawesa kuhila kwa chakulya kadiki chihi, lakini munu wakatunduka avachi nkukuta muda wa mmalele "Mbeyela, Mbeyela!"

Kutunduka kukahila. Pahi pa shelia ja torati mwana nnyakwa achikalewa wammwalala kwa kumpanya mayanga. (Torati 21:18-21). "Mwana akamula shelia avena heshima, lakini onga na vatunduka amwaibisha wawaye." (Mithali 23:21). Nkumbuki tajili; Kutunduka kwa kulilopole mali kuhila pahwa na kunnyaha mmoto kunalaga na mahali pake pakamaika tena. (Luka 16:19-26). Kwa kuyopa acho unalijuke liyele uvino indi ipepeke ya kunama. Nnungu alembe tupanganike kwa unamia wa nnilove lyake, yaani tutubu kwanga Yesu Kristo na kumwing'a ntimia na kila chitovenacho ili atuchunge na akuwalali mwelehu kutunduka kwa mmili wetu. Anevo vakumbi wala mapyoto, malaya na vanawalalana, vakanakumbi wala vakatenda nevyo "Wala unachopa kukalewa tu bahi ng'ondo. Akosela kwa sababu ya avi lipyoto." (Mithali 20:1).

Anevo vateleka wala wa litawa lyammalele vanakosela muchi vakumbila kwa sababu Nnungu anahaula: "Valipwelele valihandaula uvakumbi wala umamanele, vanu valume valikamia kukundanya wala." (Isaya 5:22). "Alipwelele nang'e amwing'a nnyake wala, wako utaya sumu yako na kuvaleweshu chocho ili ulo mwandu wao!" (Habakuki 2:15). "Nnalilambile amalaya nkavena chenu muufalme wanga Nnungu wala vayuwila vihwiile, wala vashalati, wala vafilwa, wala vafila wala vaiva, wala valyona, wala valefi, wala vatukana na vapokonyola." (1 Wakor. 6:9,10).

"Bahia matendo la pammili lave palengele ni ala: umalaya, uhakwa, kuwalala, jeuli, kuyuwi vihwiile, uhavi, wiu, ing'ondo, kuchimwa nongwa, kuyahana, kulavanya, kulewa, chitundi, kutunduka na lanjii matendo lalandana na ala anevo vatendanga ala, vakaulisi ufalme wanga Nnungu." (Wagalatia 5:19-21). "Kavila nnakumbi wala anewo ukafala; bali mmumbajwi ni sungu." (Waefeso 5:18).

Mme ni nyota ya kutunduka, Yesu ananchema: "Munu ayoni nyota na aide kwang'unangu akumbile. Kama malove langa Nnungu chilahaula: Angukulupi nangu myuto ya medi la umi inamwadilika muntima mwake." (Yohana 7:37,38). "Haya

mmohe mme ni nyota, ida mmedi na nkave na jihela idananga ntwalange mulye; Eloo, ntwalangi togwa na mavele kwa bule; Iwe dachi kuhumia jihela jenu kwa chinu chikave mana na mapato lenu kwa chinu chikafala?" (Isaya 55:1,2). "Lakini munu wowohe alembe kumbi medi landembe mwing'a nangu akayoni nyota kavila, medi anelo lanava muntima mwake ulayauyaula umi wa mahiku la mmalele." (Yohana 4:14).

4. UNG'AMBE – alanguju lemwa, kwidopa kwa kukolanya na uhavi. Kutahuka kwa kuhakala mwichi uhavi. (1 Samweli 15:23). "Kulembe kwake munu nmemwa kunammwalala, kwa maana mmakono mwake akatamwa kutenda kasi. Vanipwawa valembela kwa kutunduka muhi wohe ili valiumbaji chi vene, lakini ave na haki anahumia wala akaima." (Mithali 21:25,26). Yoshua anivahaulila Vaisraeli kuchi: "Nnavi valemwa kwa kuingila ili mpati chilambucho." (Waamuzi 18:9). Munu tangu avelekwe nmemwa na akahulula kuntumikila Nnungu. Yesu anihaula: "Mutumbamile kuingi nnangu pepeke, kwa mana nivahauli kuchi doni; vohe valembe kuulinga ili vaingile vanahulule." (Luka 13:24). "Atumbamila anapata." (Mathayo 7:8). "Ufalme wa kumahunde upatikana kwa jimongo, anevo vave na jimongo vanautalalila." (Mathayo 11:12).

Ulemwa wa ntima unatulimbija tunalikutile, tunasome na tunapilikanile lilove lyanga Nnungu. Ulemwau utuvika kulehu na lilove lyanga Nnungu lihuluchi weka kutuyoko mmasambi na kutwing'a umi ukamalilika. Kulijuka ni kuiva kwa wakati na kuhilila pakunahalibanga. Nnungu pakuhauli ulihumie kwanga Yesu Kristo ili uname; Nanndenga anakunyinyitila na kukuhauli ulijuke mpaka wakati unji ukategeme kwida. Panji uchi ulijuke mwaka hadi mwaka na nndunda uchi uhwe bila kulihumia kwanga Yesu Kristo Nkunamia wako. Kwa kuyopa necho Isungu Kusauka anatongola: "Nelo kama muchi mpilikani lilove lyake, nnanonopye mitima yenu." (Waebr. 3:7,8). Vanu vohe vavechi nkuhwa na valopokela kujehennam kwa sababu vakosa kunama kwanga Yesu. Unilamala lalembela kukuidila paliswa lisiku lino? Lisiku lya nundu likave lyako.

Likahi li ng'ambe vahavi vanalowela; kwa necho lilangula masambi la kukulupi chikupi, ihango, zindiko na vitukutuku vya uhavi vinchimanga Nnungu kama jindumba, hilisi, mididi, makala na vinji vihekele vivahumia vahavi. Iwe dachi kuva vya mana na kweli badala ya kunkulupi Yesu Kristo ahulula kuwalala lipamba lya kuyopa vanu, mahoka, majini, kuhwa n.k. Maana, "Umi wanga munu uimijwa nawi Nnungu na aneyo analembe ndila yake." (Zaburi 37:23). "Munu wa kwenu akahulula kwa sababu ya kuwuwula? Na avacheme vasele va kanisa vannyuwile na vampake mahuta kwa lina lyanga Nnungu. Na akula kuyuwa kwa kukulupila kuchi kuntapule mgonjwa yula na Nnungu anannyimija na hata kama atendi masambi anansamehi. Yuwilanila masambi lenu mmanganya kwa mmanganya na kukutilanila mpati kulamia." (Yakobo 5:14-16). Nnungu avapangilidi Vaisraeli uvi: "Kwenu anaonekane munu ampitisha mwanawe pamoto, wala anaonekane munu alo ihango, wala alo wakati ukafala, wala munu ahau la muyo, wala nnyavi, wala asikilwa majini na avayuwa vahwile kwa maana munu atendanga ala ananchimanga Nnungu." (Torati 18:10-12). "Panda poo pave ang'avanga na vahavi na malaya na anevo vayuwi vihwile na kila munu alavanya na kutenda." (Ufunuo 22:15).

"Nnavahwenele vave na majini wala vahavi ili vanantaye halamu yao nangu Nnungu wenu." (Walawi 19:31). "Masiku lavakuhaulila utahi malove kwa vanu vave na majini na vahavi vakuta mwichi vyuni na kunyinyita. Iwe dachi vanu vakalembelewa kutaha malove kwanga Nnungu wao? Iwe dachi kuvauja vanu vahwile kwa lyongo lya valamile? Na vahwene chivele na kulandanya, kama vatongola chilembelewa na lilove ali, ichi maike kwa anevo kuva ikave chivele." (Isaya 8:19,20).

Usoma kitabu achi chijoko chonde mala kuchi Nnungu uvenkulonje nawe. Akuhaulila umwing'e maisha lako. Lakini ntima wako uve ni sungu yi ng'ambe inakunyinyitila na kukuhauli kuchi doni: Unalipelekeji vino, unanama ntondo; Ka vahaulile valongo vako kwanza; Awaa, ilembe kuva dachi pukosa jing'ole, video, kulewa, tumbaku mahawala, dini yako na vyammalele vya pachilambo pa; te ulembekuwa nchiva! Badala ya kupweche

unamia wa utukufu, amani na umi ukamalilika uve mmbwe kwanga Yesu Kristo, uhumia nnyangalala wa kupikula pachilambo pammalele; Wako uikaa ukumbuki vinu nevyo vilembe kuhovya na kukuyaha; Duvani pulembe nkulupi muntima Yesu Kristo na kunnombole pavanu kuva Bwana na Nkunamia wako? Uyopa vanu na uvena lipamba lya kuhwa. Bahi wako ntumwa wanga Nanndenga. Bahi uvyu kumbukila kuchi, Yesu Kristo anihwika ili aveng'i uhulu avala vave muutumwa kwa lipamba lya kuyopa kuhwa pammili pao pammalele. (Waebr. 2:14,15). Ntima wako unaidopa na unanonopa namene mwichi likahi li ng'ambe.

5. USUVI – ni nkoko wa kukalipa namene amwadilanga damu. Munu avena ntima wa kinyumi, kuchimwa na chitundi anawesu walala wakati wowohe. Kama uve uvi, lilolehe namene na lithetahe sababu ya kunonopa na kuhakala kwa ntima wako. Ni chinu cha mana kulitaha muntima na kunkutilla Yesu akusaulange. "Malila kinyumi na leka chitundi, unachimwe unatenda dau la kuhakala." (Zaburi 37:8). "Chitundi chinakalipa na kuchimwa njo chimbunga lakini nnani ahulu kuimila muyo mwa wiu?" (Mithali 27:4). "Unachimwi upehi muntima mwako, maana kuchimwa kuikala pantima pa mavelu." (Mhubiri 7:9). "Lakini vino mmiki kulehu na mmanganya ala lohe: kuchimwa, chitundi, ubaya viyoha na kutukana nkanya mwenu." (Wakolosai 3:8).

Vayopa vohe vakumbi wala ili vapati chadi cha kutenda mabaya au kulipa kisasi cha muntima "Wala wao ni sumu ya mihongo, kupweteka kukalipa kwa Nnyongo." (Torati 32:33). Kisasi chinanowa muntima wa masambi lakini Nnungu ni mwene alipa kisasi. Yesu anihaula: "Nnyangalalile nnyako mwichi kwa umwene." (Marko 12:31). "Vahangalalile vannumbata." (Mathayo 5:44). Nnungu atupangili kutusamehi tukavasamehi vavetu vatukosela. (Mathayo 6:12). Kuchimwa na kunung'unika kwa ntima Nnungu kunanchimanga. Kupanyana na kumwadilanga damu ni kulembela kuyohiji namene muntima mwanga munu. Tulembelewa tuuse mmitima kwa jimongo janga Nnungu jive kwanga Yesu Kristo, ni patulembe kuhilila pave na amani ya

kweli.

6. NNYONGO - aninnambila Hawa mmwelu wa Eneni na kuhalibanga ulisomo wanga Nnungu na vanu. Nanndenga avena wiu kwanga Adamu na Hawa pachivona uvatawala pachilambo kwa kuhangalala na amani jikamilike mmaisha pamo nawi Nnungu. Muwii Nanndenga akumbuki kuhalibanga na anihulula kuwalala jing'ano na ulisomo wanga Nnungu na vanu. Vanu vohe wiu unavasumbula namene mmitima, pavavona vavao uvaika mmaisha la kuhangalala na amani. Wiu muntima ukumbuki kupelekeju baya na kuhalibanga nnyangalala wa vanji na unawesa kuhwika pakuwalala. Ni chinu cha mana kuikala maisha la kunama lapatikanachi kwanga Kristo bahi. "Maana wiu chibunga changa munu, wala ukave na chididi wakati wa kulipa kisasi." (Mithali 6:34). Vanu vohe muvakolanga jikasi ja pammili na muvonga chikamaika vahwiki nkupanywa na kuvawalala. Kwa necho kasi yanga Nkristo ni kuvahauli vanu malove langa Nnungu na kuvayangata ili vaname, maana kwanga Yesu Kristo bahi ni kumalilika wiu na tama jammalele ja uhakwa wa pammili. Nnungu ibidi avatumile yatumishi vake kwa ajili ya vanu vanji vayahika. Vatumishi vanga Nnungu ivabidi vaukalipile wiu pullilanguja na vaumbajwe mahaba la kusauka langa Nnungu lamiminila mmitima mwetu kwa jimongo janga Isungu Kusauka. (Warumi 5:5). Mianda yohe vatumishi pavantumikila Nnungu inayangata vanu kunkulupila nkutapu wetu Yesu Kristo, na pavanama wiu unamalilika mwelehu.

7. CHITOWA – alangu masambi la choyo na tama ja kulembe jihela jive litepo lya mabaya lohe. (1 Timoth. 6:10). Chilambo cha Kongo chive vitowa vya litawa fulani valya ucheche mpaka kupasuka litumbo nkuhwa. Munu avena choyo akatamwa kuveng'a amaskini sehemu ya mali yake. Anatunduka namene kulilopoleta mali ja pachilambo pa. Yesu mwene anihaula: "Nnaliunguli akiba pachilambo paihalibika kwa kutu na viputiputi na pave vakwiva vabomola nkwiwa; bali liunguli akiba kumahunde kukahalibika chinu kwa kutu na viputiputi wala vakwiva vakabomola nkwiwa; kwa kuva akiba yako paivele ni pulembe pwawa ntima wako." (Mathayo 6:19-21). Akani na

valongo vake vanivawalala kwa sababu ya jihela, jinguo na bhahabu. (Yoshua 7:24,25). Yuda Iskariote ntume wanga Yesu anilipambiliila nkuhwa kwa sababu ya kulembe jihela kuliko chachinnembe Bwana Yesu. Jihela, bhahabu na jinguo jikave jibaya bali kulembe kupiha na kwiva ni masambi muntima mwanga munu.

Maelfu la vanu va kila sampuli na matawa lammalele vahwena nndila ya kuhova. Mmaikalanga vapapatana na tama ja kuyoha namene kwa kusuma vitukutuku vya galama na kulembe utajili wa nndunda kwa kuye kamali ya bahati nnasibu, Farasi, luvilu ng'avanga, karata, gudugudu, chipikisa nk. Tama ya kulembe utajili bila kulagila ihili nkuiva na kuwalala; uchocho nkupanywa, nkusinjwa au kufungwa. Kutunduka kwa kutaha kupata namene bila haki mmagenge kulandana na tama ja kulembe kumaika kwa jimongo ja pammili, kutawala vanji kwa ing'ami na kutalali jihela kwa kuvayong'a amaskini. Uchocho jimongo ja dini ja kulilanguja na kulitalalila kwa lina lya mahali pa ibada na kukolanya bila kunnongoleja Nnungu; kama kuhitwa kwa vana vanga Nnungu valembe vaingi nchuo cha Biblia kumpapata Kristo bila kibali cha pakanisa. (Marko 9:38). Yesu anihaula: "Nnolange, mulyangalile na choyo, pa kuva kulama kwanga munu kukave nkati mwa kuumbala vitukutuku vyake vyave navyo." (Luka 12:15). Habali janga munu tajili atuhaulidi uvila: "Welu wanga tajili yumo unipa namene; anepo anitandilika kukumbuki muntima mwake uvii: Ngutendi dachi? Maana nikave na mahali pa kuungu vyakulya vyangu! Nkuhau; Natenda uvila: Nahalibanga machehe langu, ngudengi lanjji makulungwa namene na anemo nguunguli vyakulya na vitukutuku vyangu vyammalele. Alafu anepo ni pandembe lihau: Waa mmili wangu upeti vinu vyohe vya mana vyuliungulidi akiba kwa miaka yohe namene; pumuilila bahi, ulye, ukimbile, uhangalale. Lakini Nnungu nkunnyaulila: Wako, ubangi namene; chilo cha nelo vanataha isungu yako. Na vitukutuku vyuliungulidi tayali vinava vyanga nani? Ane nchivele kwanga munu aliungulila pammili pake akiba analipanganihe kwanga Nnungu." (Luka 12:16-21). "Kwa kuva chilembennowe chamani munu kupata chilambo chammalele kama immwalawali sungu yake. Ama munu ahumiechi badala

ya isungu yake.” (Marko 8:36,37). “Nnahangaiki palitumbu lyenu kuchi nnalya chamani, wala pammili penu kuchi nnawa chamani.... Bali utahi ufalme wanga Nnungu na anelo nnayenjejewa.... Kwa maana akiba yenu pivele ni pilembe kuva mitima yenu.” (Luka 12:22-34).

8. NANNDENGA – ni wawa wa kulavanya nawa vovohe valavanya. Aneyu ni mchungaji wa vakoko au majini va masambi na atalalila muntima. Yesu anihaula: “Mimanganya awawa yenu Nanndenga na tama ja awawa yenu ni jinnambela mutende. Aneyo nkuwalala ntandi ake na kweli. Pahau la kulavanya alihauchi mwene, pakuva nkulavanya na wawa wa kulavanya.” (Yohana 8:44). Kulambi kadiki kunanyata muchi kulambi namene. Vanipwawa vatongola, vaandika na vakolanya kwa kulambila. Nnumikuvili nkulambila alitenda nkweli kumbi ake chavele. Bahi tuvi va kweli na vaumi ukahila kwanga Kristo Yesu, maana Nnungu akahulula kulambila anitupangila kwanzu chinyakala. (Tito 1:2). “Tukahaula kuchi tuve nawi pamo akuno utuhwe nkudimba tunalambila wala tukatenda chivele.” (1 Yohana 1:6). “Jimongu jangu jiniyuma mwichi liyonjo lulimi lwangu luve pamo na chiyewi changu lumbika nnitutunga mwa nsiba.” (Zaburi 22:15). “Shahidi wa kulambila atongola la kulambila na aneyo anapandi mbeyu ya fitina pakatikati pa lumbuwe.” (Mithali 6:19).

9. INONDWA – ilandanywa na kunuwila kuve muntima mwanga munu. Apano kunuwila kwanapi kwa sababu ya ubaya wa masambi la kujavalela. Inabidi tulikutile masambi letu kwanga Yesu Kristo ili tupati kusamehewa. Ni chinu cha kuyoha kuhwa bila kunaama. Chonde unatumbami chi ibada au kuungama kwanga munuchi au kuyangala na dini bila kulikuti masambi au kutubu, nkuvachi ulinowe dua, hitima au misa ivalembe kutendela punahwa. Wako ili uname limale kuva wa masambi na kunkulupila Yesu Kristo na kulikutila yaani kummungamila. Nang’e tu bahi njo nkututapula wetu ahulula kutupatanisha tuve mmasambi muyo mwanga Nnungu. “Yapuka jisungu ja kulavanya na kuhunda kwa anamindenga.” (1 Timotheo 4:1,2; Waebr. 10:22).

10. LIHO – lyanga Nnungu live pammalele na linalola kila chinu muntima mwanga munu: Nanga chinu na lilove lya kupiha pameho panga Nnungu. Anamala na anajona jing'ano ja sili na nia ja muntima. Pave mabaya popohe hata padimbile Nnungu analola. (Uchocho liho lilanguja chikuve kumeho kwanga munu).

11. MILIMI MIJOKO YA MOTO – inadinguka ntima wanga munu avena masambi akanamba kunama. Ilangu channembe Nnungu. Nnungu akatamwa kuwalawala kwanga munu. Alembe alikutile kwanga Yesu aname. (2 Petro 3:9). Mpaka vino ni Yesu tu bahi, ahulula kuvatapula vanu vave mmasambi pachilambo pa. Kuchi kuvi na sikukuu ing'ulungwa kumahunde kwa sababu yanga munu yumo alikutila na kuleka masambi lake mwelehu kwanga Yesu Kristo. (Luka 15:7). Aneyo milimi mijoko ya moto uchocho ilanguja damu yanga Yesu Kristo. "Lola Mwanungondolo wanga Nnungu ayaku masambi la Pachilambo." (Yohana 1:29).

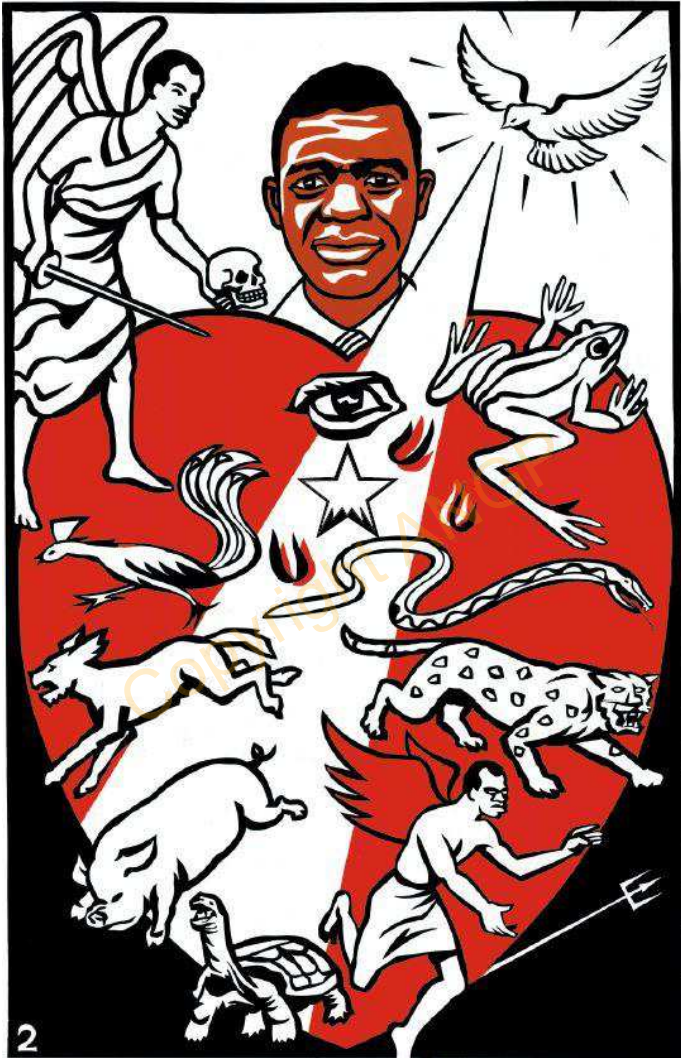
12. MALAIKA – alangu lilove lyanga Nnungu. Nnungu alembe atongole na vave mmasambi vayahike vakatamwa kunama na kuvahaulila vatubu yaani valikutile mmitima mwao na valeke masambi lao mwelehu kwanga Yesu Kristo ili vaname.

13. UMUNDA – ni mfano wanga Isungu Kusauka. Isungu ya kweli imaiha masambi haki na hukumu. (Yohana 15:26). Isungu Kusauka ive panda pa ntima ikahulula kuikala mahali patalalila masambi.

Kama kuhunda kwa midimu ya ntima kupapatana na ntima wako. Chonde! Unkutile Bwana Yesu. Chonde! Mmungulile ntima wako. Chonde! Pwechela lilove lyanga Nnungu litai kung'anyima muntima mwako. Chonde! "Nkulupile Bwana Yesu nawa unanaama." (Matendo 16:31). Nnungu analembela; Eloo! Alembe abadilishe ntima wako akuviki wa hambi. (Ezekiel 11:19). Awuno njo mpangu wa mdimu wa vili.

MDIMU WA VILI

Mdimwau ulangu chuve ntima wanga munu atandika kunama.

2. NTIMA WA KULANGUJWA MASAMBI

Malaika akamwi upanga yaani "Lilove lyanga Nnungu live na umi najimongo na uyu kupita upanga wowohe ukata kwam malele. Lilove lyanga Nnungu linahoma na kupayulanya unu na ntima na vitietie na mahuta lave nkati mwake. Kavila linapeyapeya kumala jing'ano na nia ja muntima." (Waabr. 4:12). Uchocho linatukumbuha kuchi, "Nshahala wa masambi nsiba." (Warumi 6:23). "Na kila munu anivikilwa kuhwa mwanda umo na baada ya kuhwa hukumu." (Waabr. 9:27). "Liyusi lya avena masambi na akankulupila Yesu Kristo, lichi livi nnitanda lya moto na chibeliti." (Ufunuo 21:8).

NTIMA WA KULANGUJWA MASAMBI

Munkono wa vili malaika akamwi liwangwa lya mutwe. Anelyo linkumbuha avena masambi kuchi tuvohe tunahwa. Ikavenga hata kama tunailembe namene miili yetu na kuiwaja jinguo na kuihimanyija kulembe kwake; lakini ilembe kuhwa na kukandika na vahong'o valembeilya wakati jisungu pajilembeikala kwanga Nnungu na lisiku limo Yesu Kristo anaida kuilamia kavila miili yetu na kutuhukumu. (2 Wakor. 5:10).

Apa tummona avena masambi atandiliku pilikana lilove lyanga Nnungu likalipa na avenkuhungula ntima wake kwa ajili ya mahaba langa Nnungu. Isungu Kusauka anichomoka na atandilika kutaya nulu yanga Nnungu muntima mme lupi lwa masambi. Nulu yanga Nnungu ipiti muntima mwake na kuvinganga vakoko vohe va masambi na kuvayaha panda. Waa somo ukananaama; chonde nkubali Bwana Yesu ave nulu ya pachilambo aingi muntima mwako; kama chulola mun'dimu. Yesu anihaula: "Nangu njo nulu ya pachilambo, nang'e angupapata wala akapita mwa kudimba, bali ava na nulu ya umi." (Yohana 8:12). Waa somo, walu kahulula kuliusa mmasambi lako kwa jimongo, kumala na wema wako, waala ikawesekana hata kwa mambo la dini la ibada, kufunga, kuhiji, sadaka n.k. Indila ya weka ni kunchimulila Bwana Yesu muntima mwako na kunkutila ili akusaulange masambi lako na kukuchunga wa mmalele na vinu vyako ili lanauyile muntima mwako. Chilo mwedi na jinondwa jinatumulikila kadiki nnupi,

lakini liduva palihimbuka lupi lunapalang'ana. Bahi Yesu Kristo njo liduva lya haki na amani. Yesu panaingidile muhekalu Kuyerusalemu anivavinganga vachi sumisa na kusuma muhekalu na kupindupindu jimesa jao vachibadilisha jihela na vinu vyao vachi sumisa jimunda, anepo wahaula: "Iniandikwa inyumba yangu ichemwa nyumba ya ibada, bali mmanganya muitenda lipanga lya vapokonyola." (Mathayo 21:12,13). Waa somo, Nnungu alembe ntima wako woo autende nyumba yake. Nnungu alembe aika nemo asaule na aumbaji mahaba na haki jammalele. Yesu aniida ili atusamehi masambi letu, kavi atugombole na atwing'e uhulu wa kutuusa nkutalaliwa na masambi. "Bahi Mwana akavaviku hulu, nnava nu hulu weni wene." (Yohana 8:36).

MDIMU WA TATU

Mdimwau tuwona ntima wa kunaama weni kulikutila kwanga Kristo, kwa necho ukatalaliwa na masambi. Mweni ntima analipilikana na analona masambi lake lohe la kwidopa na anamala kuchi kwa sababu ya anelo, Yesu aniteswa munsalaba. Ntima wa kulikutila pakutubu unatetemela. Malaika ammunukulila mahaba langa Nnungu laonekene munsalaba kwanga Yesu Kristo. Pakumbukila kuchi Yesu aniteswa munsalaba kwa sababu ya masambi letu, ntima wake unanyelebuka kwa mahaba.

Ni kweli Yesu anipanywa jimbalavala na kunkome taji lya miva na kummamba kwa misumali mmaulu na mmakono na kuhwi munsalaba kwa ajili ya msambi letu. Kwa kulikutila masambi lake lanisaulwa na kuhimbilwa. Vino avena ntima wa hambi na maisha la hambi. Papilikana lilove lyanga Nnungu na palinnyoma muntima alyona palengele kuva ave kulehu namene na amli jake. Ntima wake unahomwa na isungu ya kulikutila na kuntenda akute kwa sababu ya masambi lake, kwa anecho, pavele Nnungu anammandika. Kwa jimongo janga Isungu Kusauka, mahaba na amani yanga Nnungu inaingila muntima mwake na kunsaulanga masambi lake. "Damu yake Yesu Kristo mwanawe inatusaulanga masambi lammalele." (1 Yohana 1:7).

3. NTIMA WA KULIKUTILA

"Waa Nnungu unguumbile ntima nsuli, uitende ya hambi isungu itungamene nkati mwangu." (Zaburi 51:10). Uchocho lilove lyanga Nnungu linahaula: "Munu ayu njo undembe nnola, munu avena ntima utipulike atetemela papilikana lilove lyangu." (Isaya 66:2). Isungu Kusauka anansaulanga kwa lilove lyanga Yesu: "Ling'e ntima nkulungwa mwanangu, unisamehewa masambi lako." (Mathayo 9:2). Pakumbukila damu yanga Yesu imwadilike muha munsalaba anakulupila kuchi masambi lake anilayaha panda Yesu, maana avenkuteswa na kupitilila ili hwetu tutendeke chalemba Nnungu. "Hwetu tuvohe kama angondolo tuniyahika; kila munu apindikuki ndila yake mwene, na Nnungu aviki muha mwake mabaya letu vohe." (Isaya 53).

Isungu Kusauka na mahaba langa Nnungu latalalila ntima usawike. Kwa kunkulupi Yesu, animala kuchi masambi lake lanauka na ntima wake unasaulwa muda wammalele kwa damu yake. (1 Yohana 1:7). Vino analihandaula nkunamia na avaviki chididi vakanamba kunaama, kwa necho; kila pahimana navo anavahaulila kuchi: "Kila ankulupi Yesu Kristo akapijwa mmoto bali ava na umi ukamalilika." (Yohana 3:16). "Kwanga Yesu tupata kunamia kwa damu yake, kusamehewa kwa masambi kupapatana na kuumbala kwa neema jake." (Waefeso 1:7). Kulembela kwa masambi la pachilambo vino kuhilila mahali pa kuhuhuliwa. Hambi annembe Nnungu kwa kuntumaini na kuntumikila. "Atandilike kutulemba hwetu." (1 Yohana 4:19). Badala ya kulemba chilambo na vinu vyake, vino annembe Nnungu na kupapatana na vinu vya kumahunde vyahumia kwa neema.

Kwa sababu ai ya kunama, mdimwau tuvona vakoko va mfano wa masambi uvakangana na kuhemwa panda pa ntima. Pakuva Nanndenga mwene akatamwa kuhwena kulehu na ntima wake wa tangu, avechi nkulo nnyuma na kulemba aingi kavila. Kwa necho Yesu atuhauli tuheje na kuyuwa, uchocho tunnyite Nanndenga nawi nang'e anatutukuta. (Yakobo 4:7).

MDIMU WA NCHECHI

Mdimwau ulangu chuve ntima wa kunama wanga nkristo apete amani na uhulu kwa kuhwa pamo na Bwana nkutapula wetu Yesu Kristo. Kwa necho "Nangu nikalinowela chinu chochohe ila nsalaba wanga Yesu Kristo; Kwa maana, kwa newo chilambo chinivambwa kwang'u nangu na kwang'u nangu kwa chilambo." (Wagal. 6:14). "Yesu aniyakula masambi letu na kuhwa nalo muha munsalaba ili tukava misiba kwa vinu vya masambi tuname kwa vinu vya haki." (1 Petro 2:24). Nkristo anihwa kwa chilambo. Tuna amuliwa kuchi: Bahi, mpatatani ni sungu, wala nkatenda chulembe mmili." (Wagalatia 5:16,25).

Mun'dimu unawesa kulo chipanda chivana mpambilidi Yesu kwa pingu baada ya kumulanga jinguo jake na kumpanya jimbalevala chimidimidi. "Vammiki vilonda kwa ajili ya makosa letu na vaninchubulanga kwa ajili ya mabaya letu. Adhabu ya amani yetu ive muha mwake na kwa kupanywa kwake hwetu tunilama." (Isaya 53:5). Mfalme Herode na askali vake baada ya kumpanya jimbalevala. Vammwajiji kanzu lyana huvi na taji lya miva kwa mfano wa taji lyanga Mfalme na vannyakujiji mbalu kunnilo kwa mfano wi simbo yanga Mfalme; Bahi vaikelengi malundi nkuntepe muyo uvahaula: "Unami pammalele Mfalme wa Wayahudi!" Nkunsunilangi mata na kumpanya panya mmuti kwa imbalu ivana nnyakujije. Baada ya kumwaibisha na kunchamba chimidimidi vanipapatana nawe mwanda kunammamba. (Mathayo 27:27-31).

Vanipwawa vohe vachemwa vakristo vasali na kushiliki sakalamenti ya kuvapamo kwa kusauka na kunnyimbila Nnungu jihimu. Lakini matendo lao la masambi; valevi, vahakwa, amalaya nk. wakati wohe vanammamba mwana wanga Nnungu. (Waebr. 6:6; Ezekiel 33:31,32). "Akave kila munu anguchema 'Bwana, Bwana' alembeingi ufalme wa kumahunde; bali ni ayula alatenda mahaba la Awawa ave kumahunde." (Mathayo 7:21-27).

Mun'dimu uwona mfuko wa jihela wachiungula Yuda Inskariote

**KUHWNA PAMO NA
KRISTO.
Warumi 6:6**

**NNIHWNA NA UMI
WENU KUPIHWNA
KWANGA NNUNGU
PAMO NA KRISTO.
Wakolosai 3:3**

4. KUHWNA PAMO NA KRISTO

anansumisiji Yesu kwa vipandi thelathini vya jihela. Tama ya kulembe jihela inintawala na kunnyalibanga ntima. Kandili, cheni nk, initumika chilo pakunkamula Yesu. Askali vanigombe jinguo jake kwa kamali ili litimile lilove lyanga Nnungu. "Vayavana jinguo jangu na kanzu yangu vanaigombela kwa kura." (Zaburi 22:18). Vanapata kila chinu kwanga Yesu; Lakini vene vanannyita uvahau: "Tukantamwa ayu munu avi Mfalme wetu."

Vanu vohe valembe jivatonye jimbula, livavali liduva kwa mahiku lake na vaumbajwi nawi Nnungu kwa ajili ya umi wao wa pammili uikali nnipamba. Lakini aneva vakatamwa kunama au kulihumia vene kwanga Nnungu kwa kuntumikila kama Bwana nkuvatawala mmaisha mwao kwa ajili ya umi ukamalilika wa mwisungu upowola kwanga Yesu Kristo. Kwa vanu vohe Nnungu ni nsuli tu pakuvayangata wakati wa kulaga na kuhuva.

Mala askali pannyomi nkuchi mjimbau damu na medi vinihuma. (Yohana 19:33-37). Ung'uku akanambu kongovela ntume Petro aninkana Yesu mala tatu kuchi akammaite; lakini anilikutila upehi. (Mathayo 26:69-75). Dachi nawaa unankulupi Yesu kwa malove na matendo? Au anakuheluha na ummiki jihoni kwa vanu? Bahi Yesu anihaula: "Munu wowohe alembe ngukana muyo mwa vanu nanangu nankana muyo mwa Awawa ave kumahunde." (Mathayo 10:32,33).

Uchocho Yesu anihaula: "Wala munu akayakula nsalaba wake nkumapata akangufala." (Mathayo 10:38). Vanijaliwa vapete kuvikwa mmwamba mwanga Yesu Kristo!

"Mwamba wa kungutendehe,
Ida kwang'u nangu ungupihe;
Damu aneyo na medi alo
Vihumite na kukulula anemo,
Vinangusaulanga masambi;
Na kungwing'a jimongo na ushindi."

MDIMU WA NNYANO

Mdimwau ulanguja kusauka na utukufu uve muntima mwanga munu wa kunama. Kwa neema yanga Yesu Kristo ajuki hekalu na nyumba yanga Nnungu yaikala wawa, mwana na Isungu Kusauka; kama nadhili yanga Yesu chihawile: "Munu andembela anakamu lilove lyangu na Awawa achi annembele na tuvohe tunahwena kwanga nang'e kunaikala." (Yohana 14:23). Munu ankulupi Yesu Kristo njo akwejwa na kusaminiwa kwanga Nnungu. (Luka 1:52).

Vino ntima ujuki nyumba ya kweli yanga Nnungu. Masambi lave panda pa ntima. Badala ya vakoko vanga Nanndenga wawa wa kulavanya, Isungu Kusauka ave muntima. Badala ya matendo la pammili la kuhakala vino ave mwichi welu upele au lutavi lwa mzabibu wa kweli lupa mabibu lamwisungu la mahaba, nnyangalala, amani, kupililila, unu wema, kupwechelela, kwaminika, kutungamana, kulyangalila na lanji lave mema lannowela Nnungu na vanu. (Wagalatia 5:22,23). Avena ntimau ni lutavi lwa kweli lupa mabibu pahina mzabibu weni wene, yaani Bwana wetu Yesu Kristo. Kulipiha kwa kupa mabibu ni kuikala nkati mwanga Yesu na lilove lyake mwanga nang'e. (Yohana 15:1-10). Anaumbajwa na kutitimijwa na Isungu Kusauka ave na jimongo kupita mmili na ahulu kuwalala kulembe kwa mmili. (Wagalatia 5:24). Maisha lake lapapati Sungu Kusauka, kwa necho akahulula kuhaŋgalali tabia ja mmili ja vanu va pachilambo pa. (Wagalatia 5:16). Akaikala kwa kulyona, kulipilikana na kulitaha taha, bali kwa kukulupila... akuno njo kupita kwa kukulupi kwetu kupulung'anya namene chilambo. (1 Yohana 5:4). Anaikala kwa kukulupila na kukamiangwa kwa chinowedi cha kuhwika kwanga Yesu Kristo. Aikala mmahaba langa Nnungu latumikila bila pa kuhilila.

"Vanijaliwa vave na ntima nsuli, pakuva njo valembemmona Nnungu." (Mathayo 5:8). Chinyakala Mfalme Daudi ave tajili na anavakenya vachi nnumbata, lakini muntima analembe namene na anakuta: "Waa Nnungu unguumbile ntima nsuli, na uitende ivi yahambi Isungu itungamene nkati mwangu." (Zaburi 51:10).

MAHABA
NNYANGALALA
AMANI
KUPILILILA
UNU WEMA

KUPWECHELELA
KWAMINIKA
KUTUNGAMANA
KULYANGALILA
Wagal. 5:22,23.

5. INYUMBA YANGA NNUNGU

Akapali munu ahulula kulisaulanga muntima mwake, wala kuliumbila ntima wa hambi; Inabidi ummwenele Nnungu kwa kukuta muntima na kuleka kabisa masambi kama chanatendile Mfalme Daudi. Nnungu avena mpango wa kuyalula maisha lako; Alembela akusaulange anelo lahakelenge muntima mwako, lujavaledile pammili pako, lave masuli pameho paku mwene; Pamo na mila na dini yuvele ya kupwechechi la vanu lakave la kweli na umi wa mwisungu na lakahulula kuutenda ntima wako kusauka na kuwesu kwejwa na kusaminiwa kwanga Nnungu. Ni kwanga Yesu tu bahi, njo kwahulula Nnungu kukuyangata kwa sababu anihaula: "Nangu ndembe mmwadiili medi masuli na mmangaa nnakatapala, nansaulanga uchafu wenu na mila jenu jojoho; Nanaa namwing'a ntima wa hambi na nataya isungu ya hambi nkati mwenu; Nangu ndembe nguusi ntima uve mwichi liyanga mummili mwenu na nimmiki ntima wi nyama. Na nangu ndembe ngutai sungu yangu nkati mwenu na kuvakululuha nshelia jangu na mmangaa ni pannembe ikamu ing'ami yangu na kuitenda." (Ezekiel 36:25-27). Akunu njo kulaila kwa hambi kwatulaidi Nnungu na kutwing'a hwetu kwa mwanawe Yesu Kristo.

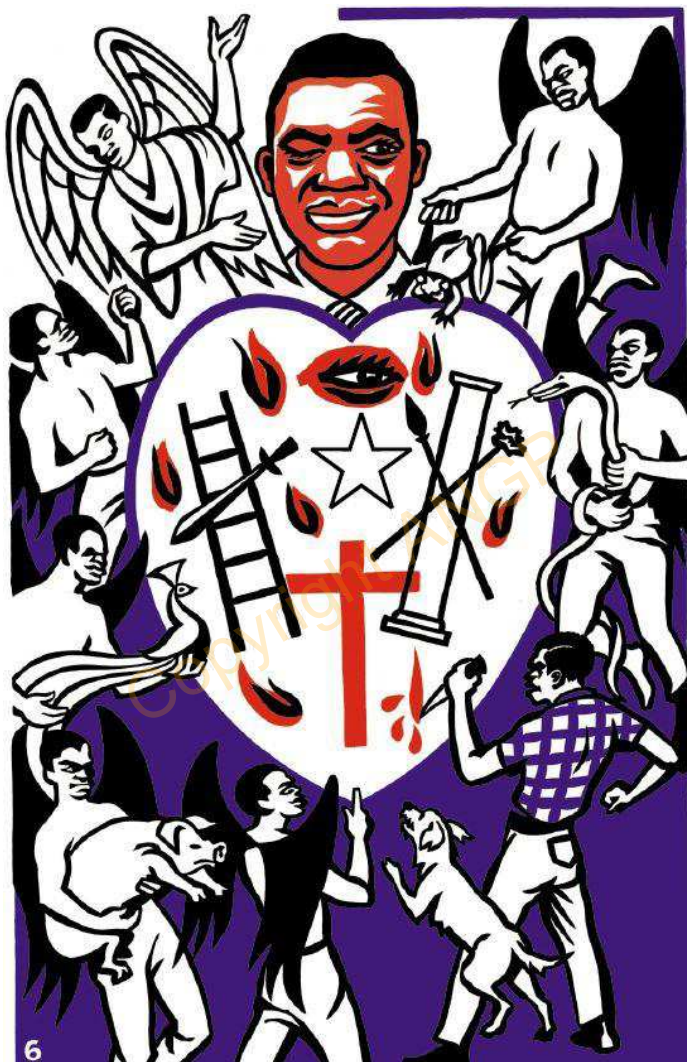
Pan'dimu aonekana malaika aidi kunnyangata na kummaiha chivele kuchi: "Anavachunga anevo vapeti sifa jisuli ja kuhalala kwanga Nnungu na anavayokola pave hatali." (Zab. 34:7; 91:11; Dan. 6:22; Mt. 2:13; 13:39; 18:10; Mdo. 5:19; 12:7-10).

Uchocho Nanndenga aonekana pepi na ntima watahataha nafasi ya kuwuyila mahali pake pa tangu. Kwa necho tunahauliwa: "Pakuva Nanndenga ni anshitaki mwenu; bahi mulyangalile na kucheja maana aneyo ave mwichu himba aguluma na kudinguka dinguka wavataha vanu avamile." (1 Petro 5:8). Nanndenga mala kwa mala analipindikula nkuva mwichi malaika wa kung'anyima na kuvateha vana Nnungu valemwa va kucheja na kuyuwa. Waku somo, Nanndenga pakuteha kwa vinu vya pachilambo pa; mpime kwa kuvalola chilembelewa na chivaimidile vanu vanga Nnungu vanamite. Kwa vyovyohwe paing'ondo tukaimila kwanga Yesu Kristo, Nanndenga anatutukuta yo. (Yakobo 4:7).

MDIMU WA SITA

Mdimwau wa kungongondeha, wanga munu ammuyila Nanndenga. Liho lyake limo linitava ilanguja anayundala na kuhindila mmaisha la unamia. Liho lyake linji lidunguluhija vyammalele ili alingi kuchivaija chilambo. Nulu ya muntima inidiyala, ilanguja akatamwa kuteswa pamo na Kristo, alembe amotoke; akatamwa kuimila. Vino ave pakatikati pa kutehwa na anitondomoka kudabalikila kulavanya kwanga Nanndenga. Badala ya kutaya muntima lilove lyanga Nnungu, ataya muntima kulavanya kwanga Nanndenga. Hata kama mwanda unji avannikundi lya mambo la kanisa, lakini anapiha tama jake ja kulembe namene la pachilambo pa. Mahaba langa Nnungu lanipukutika muntima mwake. Ayopa vanu na anihemwa pamahapukano pa indi ipepeke ya kunama na ing'ulungwa ihwena kukupya. Ava paibada na hilisi nchikundu na tama ja kulewa, ushalati, n.k. muntima; Alilambi weka kuchi annembe Nnungu; Hoo! Akamala kuchi alisumbula chi. Inondwa ya kunuwila inihwa muntima mwake, nsalaba awona kwidopa na kukulupila kwake kuniwalawala. Anileka kupapatana nawi Nnungu kwa kuyuwa. Nnemwa na amwing'a Nanndenga nafasi yohe kuliko Nnungu na avachi wapapatana na vanu vatenda masambi kuliko vana vanga Nnungu vanamite.

Lijini tausi lithataha mpanda wa kuingila. Munu ammuyi Nanndenga analyona na kujidai wala akamala kuchi kunama ni kwa bahati chi. Lijini nguluve uchocho anahodikila muntima mwake na kutaha mpanda wa kuingila. Inava panji pa chinu cha kujavalela kama kulonjela nsoko nkilabu nk; Ava nnigengi lya vavake vakanamba kunamia, vatalaliwa nawi Nanndenga. Panji anali tamanamia na kuvana jihoni kwa kulyona ave chinji kuliko avake au panji anakilihika na kusubala; Anepo Nanndenga njo pankombelela na kunnyauli vinu vyakamala kuchi vihalibanga umi wake wa isungu; maana jing'ano ja kuhakala jinawesa kuntenda munu panji kuyahika bila kulimala. Kwali atandiku hangalali matusi, matendo la uhakwa au kulavanya kwa ligengi. Kwali atandiku hangalali ng'ole, video, sadaka ja kutunduka n.k. Ayu akaamachi kulinatija masambi

6. NTIMA WA KUTEHWA NA KULEKWA

muntima kwa ajili ya kulavanywa nawi Nanndenga na kunteha kwa vinu vya pachilambo pa, na kuchi eti kutenda sambi mwanda umo tu, ikavenga.

Hakika uvi tukahulula kuyangata kama vyuni vajanja va masambi na anamindenga vakombelela vaulukeuleke pachanya myuti yetu; Lakini tunava ni ng'anya kama vachi vatutalalile na kudenga vitehi vyao mmitima yetu kwa kuvalanga na kuuluha matendo lao la masambi. Kama tuchi tumwing'i Nanndenga chala cha ng'andi; Hoo tumpe wasa wa kutwala nkono wammalele na kuhingilihi sungu na unu mpaka kujehennam milele. Kwaa necho Nnungu alembe tuyapuke indila yetu ya mapochelo ya dini ikave ya kunaama, uchocho tunang'ani na masambi; Kwa vyovyohé tuliye nndila yake ya kunama kwanga Yesu Kristo ili atuwau mmasambi na kuhwenu tulihandau kukaya kwetu kumahunde. Tuntutukile Yesu askali alela tunayaluka mmitima.

Munu awoneka mun'dimu, ahoma ntima wake chipula apala pavamwolota vana vanga Nanndenga vachopela na kumahani ukristo kwa malove la kulambilila. Mweni ntima hongeja akakuti jimongo ja Isungu yanga Nnungu; Kwa ing'ami ya mmili wake, akahulula kupililila dhikaka ja vanu vanga Nanndenga. Malove lao lanahoma muntima mwake na tangu mahaba langa Nnungu lapole aneyo avayopa vanu kuliko Nnungu. Kwa lipamba lya kukumbuki vanu ajuki ntumwa wa vanu awuyiti nnyuma. Chitundi na kuchimwa kunitondomoka, kulaga na kuhuva kuniumbala muntima na matusi lataya halamu pakanya pachiyuwila na kunsifila Nnungu. Lijini nnyongo lya wiu lililanguja jindila johé kwa matendo na mapato, bila kunkalipila analikululuha kadiki kadiki na muntima papata nafasi ananchim ulila lijini chitundi, kulyona n.k. ili navanang'o uchocho vaingile.

Iva laisi kuchimulila masambi muntima tukamahani chahawi Yesu: "Ncheje na kuyuwa nnaingila dau pakunteha." (Mathayo 26:41). "Alisani kuva aniimila na alole anayanguka dau." (1 Wakor. 10:12). "Bahi walanga vyakupanyila vyohe vyanga Nnungu ili mmulu kuhita kulavanya kwanga Nanndenga." (Waefeso 6:11-18).

MDIMU WA SABA

Mdimwau wa ntima wanga munu ammuyidi Nanndenga baada ya kunama na kupata jimongo ja Isungu Kusauka, nkuyanguka. (Waebr. 6:4-6). Kavila mdimwau ulanguja ntima wanga munu akatamwa kunama, atalaliwa nawi Nanndenga. Ayu anahauliwa na kuhunukuliwa lilove lyanga Nnungu pameho pake; Lakini ntima wake anaidopya na kuunonopya namene, kwa necho apulung'anya chi watenda masambi palangele.

Yesu anitana hali yanga munu ammuyidi Nanndenga: "Lijini libaya palimmuka munu lipita payumite ulitahataha pa kupumulila; likanakuvile, linahaula: Nawuyila inyumba yangu inguhumite! Hata paihwenela nkuyona vapyaidife na kuipamba, anepo anauya nkuhwe navatwala vavake saba vabaya namene kuliku mwene. Anepo vanaingila nkuikala nemo: Bahi munu ayu hali yake yahilila iva ibaya namene kuliku inandi." (Luka 11:24-26). "Lampete munuyu lalondojana na mdimu wa kweli uhau: Ung'avanga aniwuyila kulya matapishi lake na inguluve ivahingite iniwuyila kuyalata mmatope." (2 Petro 2:22).

Maloveala lalangu hali ya muntima mwanga munuyu. Kwa ajili ya kulavanywa nawi Nanndenga, masambi laniwuyila muntima mwake na kuntalalila. Hata kumehu kwake kunalimaiha kuva ntima wake unihalibika. Inabidi Isungu Kusauka auke muntima kwa sababu akahulula kuikala pave masambi. Ntima ukawesa kuva nyumba yanga Nnungu na upopo uvi lipanga lyanga Nanndenga. Malaika yaani lilove lyanga Nnungu inabidi auke kwa jihoni walola nnyuma na panji mweni ntima analikutila mwichi mwana wa kuyahika achilembe awundangi makahi lavachilya nguluve. Wala munu anampe chinu. Panakulupidile muntima animala kuyahika kwake, kwa necho aniikala nnihindambi na kulikutila wahaula: "Nauka nahwena kwanga wawa ninnyaulile: Wawa nnikosa muha mmahunde na muyu mwako waa nikafala kuchemwa mwanalo kavila; Ngutende muchi ntumishi wako." (Luka 15:16-20). Kwa sababu ya kutubu kwa kulikutila muntima mwake, Aawaye aninsamehi makosa lake na kuntendela sikukuu.

7

7. NTIMA WA KUYANGUKA AMA WA KUTAHUKA

Mdimu wa ntima wanga munuyu kukapali kutubu kwa kweli kwa kulikutila muyu mwanga Nnungu. Waala akantamwa Yesu Kristo hata kwa kumpembeja ili apati kusamahewa na kusaulwa masambi ili anaame. Kunuwila kwake kunipya. Avena makutu lakini akapilikana lilove lyanga Nnungu. Kavila ave na meho lakini akalyona lipondo lya kujehennam lyalembe liyelu vino. Akave na jihoni; kwa upyoto avachi watenda masambi palangele. Nanndenga anitalalila muntima mwake na aike nchiteng'u cha enzi muchi Mfalme. Kwa panda munuyu alyona nsuli namene pammili na kwa mihambu ya ibada ja mapochelo ya dini ikave ya kutubu kwa kweli kwa kulikutila muntima. Ave muchi makabuli lavapaki chokaa, "Lakatapala panda kumbe nkati muembe mawangwa la vahwile na uchafu wammalele." (Mathayo 23:27).

Wawa wa kulavanya anitwala mahali pa Isungu ya kweli yanga Nnungu. Kila sambi ivena nkoko au lijini nchafu wanga Nanndenga aimilila kulewa, ushalati, wiu, uhakwa wa malove nk, mmitima ya vanu. Panji munu atalaliwa na vakoko au majini va kuyoha namene anawesa kudai uhulu kwa kulembe avause kwa uhavi wa jihilizi, jindumba, jimangu, makala, mididi, jing'ole nk. Ama kwa kuleka vinu na vyakulya fulani nk. Lakini aluwonachihi waala akapatu hulu kwa sababu ni ntumwa wanga Nanndenga. "Munu wowohe achimahani shelia yanga nnabi Musa vammwalala bila chididi kwa lilove lya mashahidi vavili ama vatatu. Nnodachi? Te innembe adhabu ing'ulungwa namene munu ayu annivete mwana Nnungu na kuivalanga damu ya lilailo ivansawile kwa neyo kuva chinu chikafala na kuitende jeuli Isungu ya neema? Nkumbukile alembe kuimilila na kukuhukumu kwa ajili ya masambi lako." (Waebr. 10:28-30; 2 Petro 2:1-14).

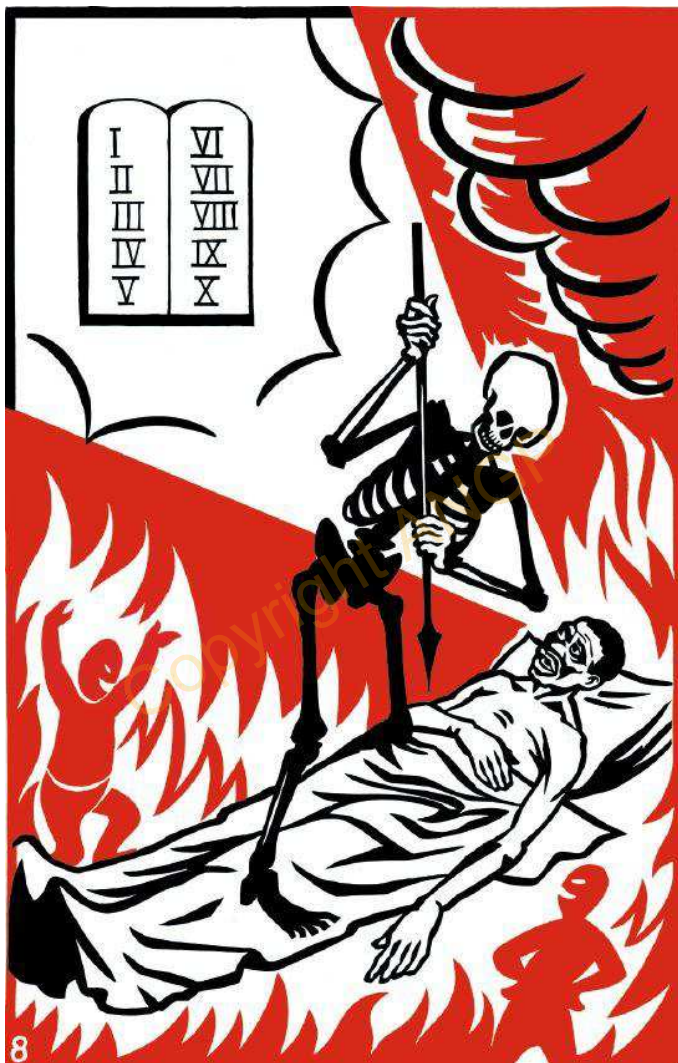
Nnyangu usoma kitabu achi, kama ntima wako uveuvila; chonde nkuti Bwana Yesu upehi; "Na aneyo kwa sababu ino anahulula kuvatapu mwelehu avala vammwenela Nnungu kwa aneyo pakuva mwomi wakati wa mmalele ili avayuwile." (Waebr. 7:25). Kavila alembe akusamehi na kukusaulanga masambi lako kama uchi ummwene kwa kulipembeja na kukuta muntima kwa ajili

ya masambi lako. Uchocho nang'e anahulula kuntava Nanndenga pamo na vakoko ama majini lake na kuvayaha panda pa ntima wako, kama ulembe atendi anecho. Chonde Somo! Mmwenele mwichi mmangundula achikuta pachimmwene Bwana Yesu: "Ukalembe ngusaulanga," Na Yesu nkuyang'u: "Nalembela sauka!" (Marko 1:40,41). Lakini kama upulung'achi kuidopya na kunonopya namene ntima wako. Uchocho kamu lembe lupi kuliku langala, bahi uve mmoto nanga cha mana chulinowela kwanga Nnungu wala ukapali nkumi kwaku wako, pakuva uchagwi pakupya badala ya paumi na lupi badala yu langala – "Maana nshahala wa masambi ni kupijwa – mmoto." (Warumi 6:23).

MDIMU WA NANE

Apano tummona avena masambi anave nneema yanga Yesu Kristo nkuyanguka na kummuyi Nanndenga; Uchocho munu wa kutahuka na kumahani ukristo kwa malove la kulambilila langa Nanndenga; Ave pepi na kuhwa. Mmili wake uumbe lipamba lya kuyopa kuhwa. Nakadimu wa nsiba (Lihame lya munu) aninkoja bila kulolela. Kunowa kwa masambi kuniuka. Kwa kweli inayoha namene pakuva nshahala wa masambi vino ulembelewa ulipwe. Kupweteka kuyohije kwa mmoto kuninkamula namene muntima na mwisungu. Analembe atubu lakini akahulula pakuvā anihita mahaba na neema yanga Nnungu ya kunamia kwanga Yesu Kristo. Valongo vake na vavake vaimidi palele kwa mipango ya kunnyaha. Duwa jao ja kunnyuwila ahwiki kwanga Nnungu jikafala na valembe luwonachi kunteleke sadaka. Mali jammalele jachiliumbajija na kuliutila ajilekachihi wala jikampapata kunantapu kulaga kwa lsungu yake mmoto. Onachi ikahululika hata kama ankumbuki Nnungu pakuva Nanndenga aninkalambika waala akammiki wasa.

Kila chinu chachilinowela na kuchitegeme mmaisha achona mwichi chinanchamba. Uchocho na akula kwachihita kunama kwanga Askofu, Nkuchunga au Mzee wa kanisa kukamfala mwelehu. Ayu aniluvata mahaba na neema yanga Nnungu ya kunama kwanga Yesu Kristo, kwa necho aingi muhukumu.

8. HUKUMU YA MASAMBI

Atandilika kukulupila kuchi: “Ni chinu cha kuyoha kuyanguka mmakono mwanga Nnungu alamile.” (Waebr. 10:31). Ayu tangu analembe aname yaani aipati haki yake ya kunamia yaileki mmbwee kwanga Yesu Kristo; avenkulyamba, alyona anichelewa. Maelfu la vanu pachilambo pa, vavechi nkuhwa kwa magonjwa na ajali bila kupata wasa wa kuntaha Nnungu na kupata unamia uvechi mmbwela kwanga Yesu Kristo. Bahi, tuntahi Bwana pakuva anapatikana, tuncheme pakuva ave pepi. Badala ya kupilikana lilove likatapele lyanga Nnungu ayu ahwa na masambi achihita mmaisha lake kunamia kwa mahaba na neema yanga Nnungu kwanga Yesu Kristo; vino ibidi apilikani hukumu yake. Aneyo achichi antapule vino annyauli: “Uka pang’unangu waa ulianiwije, hwena mmoto ukahila, uvammikili tayali Nanndenga na malaika vake.” (Mathayo 25:41). “Kila munu anivikiwa kuhwa mwanda umo na baada ya kuhwa hukumu.” (Waebr. 9:27).

MDIMU WA TISA

Mdimwau unnangu nkristo wa kunaama atalaliwa na kukulupila na apata ushindi patehwa na kulingwa mmadila lammalele. Analipililila na anahita vinu vya kutehwa na kulingwa vikalipa namene pakulaga. Anatehwa na kulingwa mwammalele lakini analipililila mwelehu. Akashinda kwa dini au kwa jimongo jake ja pammili au kumala kwake, bali kwa kulihumia wa mmalele na vinu vyake kwanga Kristo; Alilekeledi chihi kwanga Nnungu akuno; “Wannola Yesu mweni kutandiha na mweni kuhimanya kukulupi kwetu; anave kwa ajili ya nnyangalala unave muyu mwake anipililila nsalaba na kujiluvata jihoni, nkunaikala kunnilo kwa chiteng’u cha enzi changa Nnungu kwa ushindi.” (Waebr. 12:1,2).

Nanndenga pamo na jeshi lyake lya majini la masambi vanakombelela ntima upeti kunama na kutahataha wasa wa kuingila, lakini waala vakahulula, valuwona chi. Kulyona, tama ya jihela, ushalati, kutunduka nk. Vanahodikila ili vaingi muntima. Mahali panga usuvi vino tummona punda maana masambi lavena nnyambu wa kulipindula kuva ntindu unji au

kulichema lina linji. Lakini nkristo acheja na kuyuwa analona hata masambi la kuvaija dini na laholoka mwichi neema kwanga malaika wa lupi. Pakuva lilove lyanga Nnungu na Isungu Kusauka aike muntima mwake anannanguja kweli yammalele, uchocho masuli na mabaya. Aneyo munu ayakwi chikombe cha biya pepi na mdimu anantehe nkristo kwa vinu vya pachilambo pa, yaani kukalewa na kuvini ng'ole; Lakini masambi ala lakahulula kunteka nkristo wa kunaama uvammungwi kwa ajili yanga Nnungu weka. Maana payahiti anelo aike pamo nawi Nnungu. Munu yunji annyoma chipula; ala lammalele lanahoma muntima mwake: Kutukanwa, kulambiliwa, kuchambwa na viyoha vyammalele vinankoja kuholoka kwa vakankulupi Yesu Kristo na avala vakristo va linachi vakatamwa kunaama. Bahi aneyu nkristo wa kunaama analikamia na kulipoja kwa malove langa Yesu Kristo lahari: "Nnijaliwa, pavalembe nnaumu, kummenga na kunnopole malove mabaya la kunnambilila kwa ajili yangu. Nnyangalale na vilululu pakuva sawabu yenu ing'ulungwa namene kumahunde." (Mathayo 5:11,12).

Tama jetu ja masambi, vinu vya pachilambo nawi Nanndenga kwa pamo vinalinga kwa jimongo kuvapalang'anya vakristo mmahaba langa Nnungu. Lakini kwa jimongo janga Isungu Kusauka vanalikamia uvahau: "Nnani alembe tupalang'anya mmahaba langa Kristo? Dachi ni kufutwa au kuhuva au ing'anya au indala au uhou au hatali au ing'ondo? (Warumi 8:35). "Lakini kwa mambo anelo lammalele tunashinda na kupunda pa kushinda kwanga nang'e atulembidile." (Warumi 8:37). Kwa kuwala silaha jammalele janga Nnungu nkristo anahulula kuimi chinamilume wakati wa kutehwa na kulingwa. Maana aneyo ave muntima mwake avena jimongo kuliko Nanndenga na jeshi lyake lya majini la masambi. Yesu Kristo aninnuvata Nanndenga pamo na masambi na nsiba. Kwa anecho nkati mwake tunashinda na kupata taji lya utukufu. (Waefeso 6:10-18; 1 Petro 5:4).

INONDWA ya kunuwi kwake inang'anyima. Muntima mwake aniumbala Isungu Kusauka na mme kukulupila kuve kwanga Yesu Kristo. Malaika yaani lilove lyanga Nnungu anankumbuha

nadhili jive na samani jihumijwe kwa avala valembe kushinda kwa kulipiliila mpaka mwisho. "Nang'e ashinda ndembe mwing'a kulya matumba la nnandi wa umi uve mmwelu wanga Nnungu." "Nang'e ashinda lakammwika mateso la nsiba wa vili." "Nang'e ashinda namwing'a baadhi ya aila mana ivaipihite. Nanangu namwing'a liyanga lyanaha na pachanya liyanga alyo nniandikwa lina lya hambi lyakalimala yunji ila nang'e nkulipwechela." "Nanang'e ashinda na kulaungu matendo langu hadi mwisho namwing'i mbili avatalalii vapachilambo." "Nang'e ashinda alembe wajwa jinguo ja nahe, wala nikalifuta lina lyake nkitabu cha umi, nanangu nalikubali lina lyake muyo mwanga wawa na malaika vake." "Nang'e ashinda nantenda chipanda nnyumba mwanga Nnungu wangu wala akahuma nemo kavila." "Nang'e ashinda anaikala nanangu nkiti changu cha enzi, kama nangu chingushindile nkuikala pamo na Wawa nchiteng'u chake cha enzi." ((Ufunuo 2:7,11,17,26; 3:5,12,21).

MFUKO WA JIHELA uve mwandu, ulanguja kuchi ukave ntima weka, bali hata jihela jake jive kwanga Nnungu. Badala ya kutumila jihela jake kwa vinu vya masambi, vino anavayangata amaskini na kumwing'a Nnungu lifungu lya kumi lya vinu vyake vyapata. Uchocho anahumia sadaka jinji kama chawesa. Kwa kila indila atumila jihela jake kwa utukufu wanga Nnungu.

NSIGO WA MIKATE NA JIHOMBA ulanguja maisha la wema. Akave mwesherati na akakumbi wala wa litawa lyammalele na akalitaya halamu kwa kukumbi damu na kulya vibudu. (Matendo 15:20). Wala akauta tumbaku, sigala, kiko na bangi; wala akanusa na kuwila tumbaku; pakuva animala kuchi mmili wake unabidi uvi mwema muda wa mmalele kama inyumba yanga Nnungu chiiva. Ntima wake ujuki nyumba ya ibada. Ava pamo na vavake kwa mambo lammalele la kanisa. Kila siku nnyumba mwake ava pamo na valongo vake kwa kuyuwa na akakosa ibada ya nchumba chake; maana animala kuchi bila kuyuwa nkristo akahulula kupapatana na unamia.

KITABU CHIHUNUKULIWIJE – Biblia ni kitabu chihunukuliwiye kwanga nang'e. Anachisoma na kutahataha kwa bidi. Biblia ni

kandili ya mmaulu mwake na upanga wake wa kumpanyila Nanndenga. Biblia ni chakulya chaliha ntima wake maduva kwa maduva. Uchocho ni medi la kupoja inyota ya muntima mwake. Biblia ni kama nsala analihingila na kulisaulanga mwene. Uchocho atumila kama chilolo cha kulilolela muntima mwake. Analembela kuyaku nsalaba wake, yaani analihumia kwanga Nnungu ili na vanu vanji vapati kunamia; Kwa anecho animala kuchi unamia ukapatikana bila nsalaba. Anilimala kuchi aniteswa na kujuka pamo na Kristo; Kwa anecho aike mmaisha la hambi. Ntima wake utaha la kumahunde lakahila, akatamwa vinu vya pachilambo. (Wakolosai 3:1,2). Aikechi nndunda kuhimana nawi Nnungu. Ave mwichi nnandi umedi nnyenje muto, upa kwa mahiku lake. (Zaburi 1:3). Ave mwichi lutavi lwa mzabibu wa kweli lupa namene. Isungu Kusauka na mahaba langa Nnungu laniumbala muntima mwake kwa anecho akayopa kuhwa.

MDIMU WA KUMI

Yesu anihaula, "Nangu ni anewo ujuka na umi. Aneyo alembe ngupapata nangu hata kama achi ahwe achi avichi mwomi. Na kila aikala kwa kung'ulupila akalembe kuhwa." (Yohana 11:25,26). "Aneyo apilikana lilove lyangu na kunkulupila angutumile ava na umi ukahila na wala akaingila muhukumu, bali anipita kuholoka munsiba nkunaingi muumi." (Yohana 5:24). Nsiba ukayoha na ukahumia lipamba kwanga nkristo wa kunaama kwa sababu, "Nsiba unimilwa na kushindwa. Kuve kwachi waa nsiba kupweteka kwako? ...Lakini tunsukulu Nnungu atwing'a kushinda kwanga Bwana wetu Yesu Kristo." (1 Wakor. 15:54-57).

Munu aikala kwa kulinowe Nnungu akayopa kuhwa, kuuka kwa pachilambo pa, pakulembe hwika anahwe wahangala na vilululu kwave kukahila. Ntume Paulo anihaula: "Nalembe nikaika nawi Kristo maana ni chinu cha mana namene." (Wafilipi 1:23).

Nkristo anakulupila kuva achi alo kumeho kwanga Yesu ammwilidi munsalaba na an'gombwe kwa damu yake mwene. Isungu Kusauka anatumbuha malove langa Yesu lahu:

10. KUHWENA KUKAYA NA VILULULU

"Mmitima mwenu nnavi na lipamba; munkulupi Nnungu! Ng'ulupi na nangu! Kukaya kwanga wawa kuve mwohe mwa kuikala... Nguchi ngwidi kavila ninkalibishe kwang'u nangu ili pambe nangu na mwenu mpwawe." (Yohana 14:1-4). "Lih likavyene wala likutu likavipilikene na wala vikaingidi muntima mwanga munu vitukutuku nevyo Nnungu vyavaungulidi vannembela." (1 Wakor. 2:9). Pachilambo pa, ikapali lugha ifala kuhaulila na kulangujija utukufu wa mahali paviki Nnungu kumahunde kwa ajili ya vashinda pachilambo pa, kwa kunnondoja Yesu Kristo.

Mdimwau wa kuhilila, badala yanga Nakadimu wa nsiba ayohije wanga Nanndenga; tummona malaika au ayaku lilove lyanga Nnungu, wauya ni sungu itendi chilembelewa. Unu na Isungu vinichimuliwa mummili, vipelekejwa kwanga mwene annembedile. Kupwechelewa kwa kuhangala na vilululu kunanninda muyu mwanga Nnungu. Nnungu anammalangi: "Eloo! Ntumwa nsuli wa kwaminika ingila nkuhangalala mwanga Bwana wako." (Mathayo 25:21). Nanndenga akave na jimongo kavila kwanga nang'e: "Pakuva ayu mmaskini anihwa nkuyakuliwa na malaika mpaka kumahunde pantima panga Ibrahimu." (Luka 16:22). "Nnipilikana lidi kuholoka kumahunde ulihau: wandika; injaliwa misiba ihwa nkati mwanga Bwana kwanzi vino. Ewaa! Ahawi Sungu, vapati kupumulila baada ya tabu jao; Pakuva matendo lao vana patatana nalo." (Ufunuo 14:13).

KUPEMBEJA KWA KUHILI NA JING'OH

Aloo usoma nnyangu! Mwing'i ntima wako Nnungu ahulula kwanga Yesu Kristo. Eloo! Aneyo anakulembe namene. Eloo! Uvino somo, "Lipembeje kwanga Nnungu kwa ntima wako wohe." (Torati 30:2). Unavi na jihoni, lihumie na mwing'i Yesu nsigu wa masambi lako! Kama uchi utubu kwa kulipembeja na kukuta muntima kwa ajili ya masambi lako, anakusaulanga na kukwing'a ntima wa hambi na chinowedi cha hambi. Elu waa! Unalekelele ntima wako uvena choyo uyahike kwa kupapata vinu vya kulambila vyulembe vilekachi. Elu waa! Mweni kukulupi ntima wake anibanga, pakuva mmitima muholoka jing'ano ja kuhakala ja kupapata mambo la ushalati.... (Marko 7:21). Elu

waa! Leka masambi mwelehu kwanga Yesu, inamati haki; “Kwa maana nshahala wa masambi nsiba, bali kalama yanga Nnungu ni umi ukahila kwanga Bwana wetu Yesu Kristo.” (Warumi 6:23).

Na mwenu mumwing’i Nnungu maisha lenu; “Nnamati malove la umi kwa kukulupila kuve kwanga Yesu Kristo.” (2 Timotheo 1:13). Sababu ino ya kuyaku nsalaba wetu, Paulo aniandika 2 Timotheo 1:12, kuchi: “Kwa sababu aneyo nniapatikana na kulaga aku; wala nikajona jihoni kwa maana nnimmala nang’e uninkulupi na kummala kuchi anawesa kuchiungu achila chinguviki amana kwanga nang’e hata lisiku lila.” Mulidenge na kukulupila kwa kusauka namene na kuyuwa kwa Isungu Kusauka. Muliungule mmahaba langa Nnungu umuva umunnola Yesu mweni kutandiha na mweni kuhimanya kukulupila kwetu, kavila mweni kuwuyu pehi – “Ave Mfalme wa wafalme na Bwana wa mabwana.” (1 Timotheo 6:15).

“Aneyo ahulu kunchunga mmanganya nnalikuvala na kunnyimija muyo mwa utukufu wake bila malambwadi pakuhangala namene kwa vilululu. Aneyo ave Nnungu weka nkutugombola kupitila kwanga Yesu Kristo Bwana wetu. Utukufu uve kwanga neyo na ukulungwa na kuhulula na jimongo kwanzi chinyakala na vino hata maduva lakamalilika! Amen.” (Yuda 24,25).

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut être obtenu en plus de 538 langues et dialectes parlés dans le monde entier, à savoir: Afrique, Amérique, Asie, Extrême Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Téléphone cellulaire, plaques, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur téléphones Android.

Este livro "O Coracao do Homem" é obtido em mais de 538 linguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (Africa, Asia, America do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem também está agora disponível em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telefones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent être obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies européennes ou africaines. Ils peuvent être utilisés en même temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos

informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratuftamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191

PRETORIA

0001

R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations
Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)